

Seksuele straatintimidatie

Jaarplan 2024

Gemeente
Rotterdam

Inhoud

Inleiding.....	2
Algemeen.....	2
Pijler Preventie.....	3
Pijler Slachtoffers	4
Pijler Aanpak op Straat	5
Pijler Communicatie.....	6
Financiën	6

Inleiding

Sinds 2018 heeft de Gemeente Rotterdam een aanpak op seksuele straatintimidatie (SSI), als een van de eerste gemeenten in Nederland. De straat moet voor iedereen een veilige plek zijn. Uitingen van SSI accepteren we niet met elkaar. Inmiddels denken veel meer gemeenten er zo over en staat het onderwerp ook op rijksniveau op de agenda met een landelijke strafbaarstelling in het verschiet.

Rotterdam heeft afgelopen jaren gelobbyd voor deze landelijke strafbaarstelling. Ook zijn we vanaf het begin nauw betrokken geweest bij het ontwerpen van het desbetreffende artikel. In 2023 heeft dit definitief vorm gekregen als onderdeel van de nieuwe Wet Seksuele Misdrijven. De Tweede Kamer is in juli 2023 akkoord gegaan met het wetsvoorstel. Momenteel ligt het bij de Eerste Kamer en wordt invoering eind eerste/begin tweede kwartaal in 2024 verwacht.

Maar met een landelijke strafbaarstelling zijn we er niet. In de aanpak van seksuele straatintimidatie is het uiteindelijke doel een norm- en gedragsverandering. Om dit te bereiken is een langdurige aanpak noodzakelijk en is bekend dat dit tijd kost. Handhaving van het wetsartikel zal het sluitstuk van de aanpak zijn, maar de winst voor die norm- en gedragsverandering zit in de preventie. Het gesprek op gang brengen, jongeren bewust maken van hun gedrag en elkaar in de maatschappij durven aanspreken op dit gedrag.

In het coalitieakkoord is de aanpak van seksuele straatintimidatie benoemd als één van de speerpunten. Hier zijn destijds ook extra middelen voor vrijgemaakt waardoor het budget voor de aanpak van seksuele straatintimidatie is vertienvoudigd ten opzichte van 2022. In dit jaarplan wordt toegelicht welke inzet we in 2024 zullen plegen op de aanpak van seksuele straatintimidatie, zodat die veilige openbare ruimte weer een stap dichterbij komt.

Algemeen

Het doel van de aanpak is het voorkomen en aanpakken van seksuele straatintimidatie en het vergroten van de bewustwording in de samenleving over dit probleem. In de herijking van de aanpak (2021) wordt de Rotterdamse aanpak gebaseerd op vier pijlers:

- Preventie
- Slachtoffers
- Aanpak op straat
- Communicatie

De jaarplannen worden dan ook ingericht langs deze pijlers.

Vanuit de Rotterdamse aanpak bestrijden we het fenomeen seksuele straatintimidatie. Doelgroep van de aanpak seksuele straatintimidatie in Rotterdam zijn alle burgers en bezoekers. We spreken hen op verschillende manieren aan omdat ze mogelijk op diverse manieren in aanraking kunnen komen met dit fenomeen, bijvoorbeeld als omstander. We weten dat vooral vrouwen en LHBTIQA+ personen verhoogd risico lopen om slachtoffer te worden. Daarom focussen we de inzet op hen. Hetzelfde geldt voor potentiële daders; daarvan is bekend dat het merendeel man is. Ook op hen richt zich de inzet.

Een grote verandering binnen het thema SSI is de landelijke strafbaarstelling die momenteel wordt voorbereid. Dit heeft gevolgen voor de aanpak SSI in Rotterdam, hoewel de grootste focus nog steeds op preventie ligt en de beoogde norm- en gedragsverandering. Echter krijgen we in 2024 dus ook aan de achterkant meer mogelijkheden met de landelijke strafbaarstelling en kunnen daders ook daadwerkelijk aangepakt worden.

In 2023 is de aanpak SSI behoorlijk uitgebreid met nieuwe activiteiten en nieuwe vormen van samenwerking met partners in de stad. Dit is mede mogelijk door de toegenomen middelen ten opzichte van de jaren daarvoor. In 2024 worden deze nieuwe vormen van samenwerking verder uitgebreid. De activiteiten die als positief werden ervaren, gaan we in aantal verhogen. Op deze manier bereiken we nog meer mensen in de stad om bewustwording te creëren omtrent seksuele straatintimidatie.

In de aanpak SSI beseffen we ons dat we opereren in een breder spectrum van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Samen sta je sterker, en dus trekken we op met de aanpak seksueel geweld en seksuele uitbuiting. Dit is met name in bijvoorbeeld trainingen voor horecapersoneel of voorlichtingsbijeenkomsten voor onderwijs.

Pijler Preventie

Deze pijler Preventie richt zich op het voorkomen van seksuele straatintimidatie met als uitgangspunt de gelijkwaardigheid tussen mannen, vrouwen, non-binaire en LHBTIQ+ personen. Hierbij wordt met name ingezet op bewustwording van seksueel grensoverschrijdend gedrag en de effecten die dit gedrag heeft op mensen. Ook mannen zijn in deze pijler een specifieke doelgroep, aangezien juist bij hen de bewustwording en gedragsverandering moet plaatsvinden. Dit creëren we door met hen in gesprek te gaan over seksueel grensoverschrijdend gedrag. Zo voorkomen we seksuele straatintimidatie. Ook geven we bijvoorbeeld jongeren handvatten over de manieren waarop zij wel positief gedrag kunnen laten zien.

De activiteiten in deze pijler richten zich op het geven van voorlichting en het aangaan van de dialoog over seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksuele straatintimidatie. Hierbij richten we ons ook specifiek op het onderwijsveld (basisonderwijs tot en met de universiteit). We zorgen dat de activiteiten aansluiten bij de belevingswereld van de diverse leeftijdsgroepen. Concreet betekent dit dat bijvoorbeeld bij de jongere leeftijden (eind basisschool) wordt aangesloten op activiteiten binnen het bredere spectrum van grenzen stellen en omgangsnormen in algemene zin. Daarnaast blijft het ook in de wijk belangrijk om het gesprek over seksuele straatintimidatie aan te gaan met zowel potentiële daders als slachtoffers. Daarnaast zien wij een rol voor ouder en/of opvoeders, aangezien omgangsnormen al vorm krijgen in de thuissituatie. Met hen worden activiteiten gedaan om de problematiek bekend te maken en manieren waarop zij hierover het gesprek kunnen aangaan.

Rotterdam is deelnemer aan het Veilige Steden-programma 2023-2026. Hiertoe ontvangen we vanuit het Ministerie van Cultuur, Onderwijs en Wetenschap jaarlijks €50.000 ten behoeve van het bevorderen van de veiligheid van meisjes en vrouwen. Dit bedrag wordt vanuit de aanpak seksuele straatintimidatie gezamenlijk met het programma Inclusief Samenleven besteed aan activiteiten binnen de pijler Preventie.

In 2024 worden binnen deze pijler de volgende resultaten behaald:

- Er worden minimaal 100 gastlessen binnen het onderwijs georganiseerd en daarmee meer dan 2000 leerlingen bereikt (in 2023 waren dit 67 gastlessen).
- Via de werkgroep Seksueel Grensoverschrijdend Gedrag met onderwijsinstellingen (op eigen verzoek gestart in 2023) wordt uitvoering gegeven aan de ondertekende intentieverklaring waarin zij zich committeerden om gedurende elk schooljaar een significante inspanning te leveren om de bewustwording over SSI onder leerlingen en studenten te vergroten.
- Er worden minimaal 15 omstanderinterventietrainingen georganiseerd (in 2023 waren dit 10 trainingen).
- Er worden minimaal 10 dialoogtafels met ouders en/of opvoeders georganiseerd om zo seksuele straatintimidatie en de rol van opvoeding bespreekbaar te maken.

- We organiseren de 'Rotterdamse week tegen straatintimidatie' (voorjaar 2024), waarin we samen met partners in de stad aandacht vragen voor SSI door middel van diverse activiteiten in de stad.
- Tijdens de Eureka-week geven we onder studenten aandacht aan seksueel grensoverschrijdend gedrag. Dit doen we samen met partners in de stad en de aanpak seksueel geweld.

Pijler Slachtoffers

Binnen de pijler slachtoffers staan de StopApp en de opvolging van meldingen centraal. In de StopApp kunnen slachtoffers op een laagdrempelige manier melding maken van seksuele straatintimidatie. De StopApp biedt de gemeente waardevolle informatie, zoals inzicht in hotspots van SSI en de aard van de meldingen. In de rest van de aanpak kunnen die weer gebruikt worden, even als bij handhavingsacties.

Voor slachtoffers biedt de StopApp de mogelijkheid om op een makkelijke manier melding te maken van ongewenst gedrag, waarbij zij zelf kunnen kiezen om anoniem hun ervaring te delen, of juist hun gegevens achter te laten, zodat we vanuit de gemeente met hen in gesprek kunnen gaan en hulp kunnen bieden als zij dat wensen. Hoewel de meerderheid anoniem meldt, zien we een stijgende behoefte aan contact. Inmiddels hebben we ook een samenwerking met Slachtofferhulp Nederland, locatie Rotterdam, gerealiseerd waardoor een warme overdracht mogelijk is indien daar behoefte aan is vanuit melder.

Binnen de groep slachtoffers van SSI richten we ons hoofdzakelijk op twee groepen: meisjes/vrouwen en LHBTIQA+ personen. Ondanks de intersectionaliteit tussen deze groepen in de aanpak seksuele straatintimidatie, hebben we ook aandacht voor de verschillen tussen deze doelgroepen en de manieren waarop we hen kunnen bereiken. Zo is de aanpak seksuele straatintimidatie vertegenwoordigd in de VeiligheidsAlliantie Natuurlijk Samen om binding met laatstgenoemde groep te behouden en te verstevigen.

Ook in 2024 blijven we inzetten op het vergroten van de bekendheid van de StopApp. Dit doen we door de StopApp in elke communicatie-uiting vanuit de gemeente over SSI te noemen. Ook wordt bijvoorbeeld via partners in de stad en de jeugdhandhavers de StopApp gepromoot, zowel mondeling als met visitekaartjes.

De StopApp werkt goed en ook de opvolging van meldingen is goed geregeld. We vinden het echter onwenselijk dat elke stad die beleid op SSI heeft van een andere type meldpunt gebruik maakt. Afhankelijk van waar je bent, heb je een app of een telefoonnummer of een internetformulier nodig. We hebben de uitgesproken wens, zeker met de landelijke strafbaarstelling in het vooruitzicht, voor een landelijk meldpunt SSI. In 2023 hebben we dit ook bij het Rijk aangegeven, gezamenlijk met een aantal andere gemeenten. In 2024 zullen we daarvoor blijven pleiten. Aangezien we ook beseffen dat het organiseren van een dergelijke meldpunt tijd kost, blijven we investeren in de StopApp en de bekendheid hiervan.

Daarnaast is de aanpak seksuele straatintimidatie betrokken bij de pilot 'Safe R Spot' die in november 2023 is gestart ter bevordering van een veiliger nachtleven in Rotterdam. Een mobiele plek tijdens uitgaansnachten waar kwetsbare bezoekers op verhaal kunnen komen, een luisterend oor hebben en zo nodig verder worden geholpen. We zorgen dat de medewerkers van dit opvangpunt kennis hebben van het fenomeen seksuele straatintimidatie en hoe zij daarop kunnen handelen.

In 2024 worden binnen de pijler Slachtoffers de volgende resultaten behaald:

- De bekendheid van, en meldingsbereidheid (actieve gebruikers) in, de StopApp wordt vergroot.
- We onderzoeken welk aanbod, naast Slachtofferhulp Nederland, helpend kan zijn voor slachtoffers SSI en starten met het aanbieden hiervan.

- Aanbod voor trainingen en andere ondersteuningsmogelijkheden brengen we via LHBTIQA+ organisaties onder de aandacht van hun doelgroep en we werken met hen samen om dit te organiseren.
- We zetten de lobby voor het ontwikkelen van een landelijke app voor het melden van seksuele straatintimidatie voort.
- We zijn actief betrokken bij de pilot 'Safe R Spot' door te zorgen dat medewerkers beschikking hebben over kennis StopApp en flyers van de StopApp. Ook bieden we de medewerkers een training aan op het gebied van seksuele straatintimidatie.

Pijler Aanpak op Straat

Ondanks het feit dat er vanuit de aanpak SSI veel wordt ingezet op preventie, weten we dat norm- en gedragsverandering veel tijd kost, en dat daardoor helaas seksuele straatintimidatie nog veelvuldig voorkomt. Het is in die gevallen belangrijk dat dergelijke situaties herkend worden door professionals zoals handhavers, horecapersoneel, beveiligers, OV-personeel en jongerenwerkers en dat zij weten hoe zij hiermee om kunnen gaan.

Binnen een bredere aanpassing van de zedenwetgeving wordt momenteel nieuwe wetgeving voorbereid om seksuele straatintimidatie landelijk strafbaar te stellen. Deze nieuwe wetgeving is in juli 2023 aangenomen door de Tweede Kamer en zal in najaar 2023 behandeld worden door de Eerste Kamer. Verwachting is, dat wanneer de Eerste Kamer akkoord gaat, deze nieuwe wet in het tweede kwartaal van 2024 in werking zal treden. De gemeente Rotterdam is één van de pilotgemeenten om gemeentelijke handhavers te laten handhaven op dit wetsartikel. Hiertoe maken we onderdeel uit van de landelijke implementatiewerkgroep met het ministerie van J&V, OM en politie.

Handhaving door middel van dit wetsartikel is echter het sluitstuk van de Rotterdamse aanpak SSI. Daarom zullen tot de inwerkingtreding van het nieuwe wetsartikel de preventieve acties vanuit Stadsbeheer worden voortgezet. Bij het bepalen van locaties voor deze acties wordt gebruik gemaakt van de data uit de StopApp.

Om ook in de horeca en het openbaar vervoer (OV) de sociale veiligheid te vergroten, krijgen de daar werkzame professionals trainingen aangeboden waarin SSI wordt meegenomen in het bredere spectrum van seksueel grensoverschrijdend gedrag. Ook sluit de aanpak SSI hierbij aan op het Panel Deurbeleid, bedoeld om discriminatie van horecabezoekers tegen te gaan.

Binnen de pijler Aanpak op straat worden in 2024 de volgende resultaten behaald:

- Data uit de StopApp wordt optimaal ingezet om de inzet van handhavers te organiseren.
- Uitkomsten uit het wijkprofiel 2023 worden gebruikt om inzet in specifieke wijken op te zetten.
- We organiseren vanaf de inwerkingtreding van het nieuwe wetsartikel minimaal 12 handhavingsacties op hotspot-locaties dan wel preventieve acties tot dat moment.
- Voor de pilot landelijke strafbaarstelling worden de deelnemende handhavers getraind op dit nieuwe wetsartikel.
- Er worden minimaal 10 trainingen georganiseerd voor horecapersoneel.
- In het kader van het verbeteren van de veiligheid in het OV, verkennen we mogelijkheden voor samenwerking met de RET en trekken hierbij op met de aanpak seksueel geweld.
- Professionals uit het veiligheidsdomein worden actief gestimuleerd om deel te nemen aan activiteiten uit de andere (preventieve) pijlers om zo door middel van kruisbestuiving de effectiviteit van de inzet op SSI te maximaliseren.

Pijler Communicatie

Voor het jaar 2024 heeft de pijler communicatie vier doelen:

1. Creëren van bewustwording en bijdragen aan verandering van de sociale norm.
2. Bekend maken van handelingsperspectief aan omstanders van SSI.
3. Vergroten bekendheid StopApp en meldingsbereidheid.
4. Bekendheid nieuwe wetsartikel strafbaarstelling SSI.

Eind 2023 is er een publiekscampagne geweest die zich richtte op de eerste twee doelen. Deze campagne zal in 2024 tweemaal worden herhaald op strategische momenten in het jaar.

Daarnaast zal in 2024 een nieuwe campagne van start gaan die inzet op het vergroten van de bekendheid van, en meldingsbereidheid in, de StopApp alsook de inwerkingtreding van het nieuwe wetsartikel. Op die manier wordt in de stad duidelijk gemaakt dat SSI strafbaar is en hier ook in Rotterdam op gehandhaafd zal worden. Wanneer deze campagne plaatsvindt, hangt af van de landelijke ontwikkelingen met betrekking tot de strafbaarstelling.

Voor het promoten van de StopApp zal niet alleen de campagne worden ingezet. Ook via handhavers en partners in de stad brengen we de app onder de aandacht. Dit wordt gedaan door middel van de flyers op formaat visitekaartje die worden uitgedeeld bij preventieve acties en andere activiteiten. Hierop staat onder andere een QR-code die leidt naar de StopApp, zodat deze makkelijk gevonden wordt. Partners worden gestimuleerd om de StopApp ook op te nemen in hun communicatie en slachtoffers hiernaar te verwijzen. In 2023 hebben we hier goede ervaringen mee opgedaan en dit zal dus worden voortgezet in 2024.

Binnen de pijler Communicatie worden in 2024 de volgende resultaten behaald:

- De campagne van 2023 'Wat zie je?', gericht op omstanders, wordt tweemaal herhaald op strategische momenten.
- Er wordt een nieuwe campagne ontwikkeld, gericht op de StopApp en landelijke strafbaarstelling van SSI.

Financiën

Onderstaande is een voorlopige inschatting voor de verdeling van de kosten per pijler. Dit is gebaseerd op bovenstaande plannen en op het verwachte budget van 1 miljoen euro in 2024 en €50.000 uit het programma Veilige Steden.

Besteding	Bedrag
Organisatiekosten	€150.000
Pijler Preventie (incl. bijdrage Veilige Steden)	€500.000
Pijler Slachtoffers	€50.000
Pijler Aanpak op straat	€60.000
Pijler Communicatie	€200.000
Overkoepelend	€90.000
Totaal	€1.050.000

